

קושיצה

(Kosice; הונגרית: קשה, Kassa; גרמנית: קשאו, Kaschau). עיר בדרום-מזרח סלובקיה. ידוע על יהודים שישבו בה במאות ה-15 וה-16. במחצית הראשונה של המאה ה-19 התחדש היישוב היהודי בעיר, וב-1843 אושר תקנון הקהילה. ב-1930 ישבו בק' 11,191 יהודים, וב-1944 11,830, כחמישית מכלל התושבים.

ק' היתה כלולה בחלק של צ'כוסלובקיה שב-11 בנובמבר 1938, בעקבות 'ועידת מינכן', סופח להונגריה. על היהודים הוחלו החוקים האנטי-יהודיים שנחקקו בהונגריה, ומקיץ 1940 נלקחו גברים רבים ל'שרות העבודה' בהונגריה. אף-על-פי כן גדל מספר היהודים בק', הודות לבואם של פליטים מפולין ומסלובקיה.

ביום 19 במרס 1944, שבו כבשו הגרמנים את הונגריה, נכנסו כוחותיהם לק'. ק' נכללה באיזור הפעולה האנטי-יהודית 1 (לצורכי הגירושים חולקה הונגריה לשישה אזורים). בסוף מרס לקחו הרשויות כ-100 אישים יהודים כבני-ערובה, כדי להבטיח את שיתוף-הפעולה מצד הקהילה. באמצע אפריל הוקם גטו ק', הוקף גדר שבנו היהודים, וב-28 באפריל 1944 נערך מיבצע רב היקף לריכוז היהודים בגטו. הפעולה התנהלה בפיקוחם של ראש העירייה, שנדור פול, ומפקד המשטרה דירדי הורוות. בעת ריכוז היהודים ואחרי-כן גירושם פעלה המשטרה באכזריות. יהודים מק' ומערים וכפרים בקרבתה רוכזו בשני מפעלים לייצור לבנים בפאתי העיר. בסך-הכול הוחזקו במפעלי הלבנים ובגטו יותר מ-12,000 יהודים.

הגירושים החלו ב-15 במאי 1944, וכול היהודים נשלחו למפעלי הלבנים, ושם הועמסו על רכבות והן הסיעום לאושוויץ. שלושה משלוחים, בכול אחד מהם 4,000 יהודים, יצאו את ק' והמשלוח האחרון יצא ב-2 ביוני 1944. שני שלישים ממגורשי העיר, קרוב ל-8,000 נפש, נרצחו בגז מיד בהגיעם לאושוויץ. ב-17 במאי 1944 ניסו חברי היודנרט (המועצה היהודית, ZSIDO TANACS) שעמה נמנו ד"ר דז'ה ברגר, ינה אונגאר, איגנאץ שפירא וד"ר אקוס קולוס, לרכך את המכה שניחתה על הקהילה. הם ביקשו מראש התאחדות הנשים היהודיות בק', רעייתו של שמואל גוטרר שבמלחמת-העולם הראשונה נפצע קשה בקרב, לפנות בבקשה לרעייתו של עוצר הונגריה אדמירל מיקלוש הורטי.

במכתבה התחננה הגברת גוטרר לפטור מגירוש ילדים צעירים מ-18, נשים בנות 50 ומעלה וגברים בני 60 ומעלה, מכיוון שלכאורה היו הגירושים מיועדים למרכזי עבודה במזרח. תחינתה נפלה על אוזניים ערלות.

אחרי המלחמה שבו לק' מן המחנות כ-450 יהודים ועוד כ-3,000 שרד ביחידות שירות העבודה, במחתרת, או בכוחות הצבא הצ'כוסלובקי שנלחמו במזרח שכם אחד עם הצבא הסובייטי.

בעת הגירושים משאר המקומות בהונגריה, שארכו עד תחילת יולי 1944, היתה ק' המקום שבו העבירו רשויות הונגריה את המגורשים היהודים לידי הגרמנים. אחרי המלחמה חזרה העיר והשטח סביבה לידי צ'כוסלובקיה המחודשת. באמצע שנות ה-60 נותרו בק' 1,300 יהודים בלבד.